

Πανελλήνιες Εξετάσεις Ημερήσιων Γενικών Λυκείων
Εξεταζόμενο Μάθημα: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Ημερομηνία: Δευτέρα 2 Ιουνίου 2025

Ενδεικτικές Απαντήσεις Θεμάτων

A1.α.

1. α
2. β
3. β

A1.β.

παρ' ἧν: αναφέρεται στην λέξη «ὁδόν»

ὑπέρ ὧν: αναφέρεται στην λέξη «τα παραφράγματα»

B1

Με το ρήμα «ἀπείκασον» ο Σωκράτης παρομοιάζει τον κόσμο με σπηλιά και τους ανθρώπους με δεσμώτες. Η χρήση του ρήματος «ἀπείκασον» στην αρχή της αφήγησης, που είναι γνωστή ως ο «πλατωνικός» μύθος του σπηλαίου», σηματοδοτεί την έναρξη ενός λόγου αλληγορικού (Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπείκασον τοιοῦτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας). Εξάλλου το ρήμα ἀπεικάω σημαίνει απομιμούμαι, απεικονίζω, παρουσιάζω μέσα από μια παραβολή/σύγκριση. Μια αλληγορία συνεπάγεται πως ὅσα λέγονται ἔχουν καὶ ἓνα ἄλλο ἐπίπεδο σημασιῶν, πως οἱ λέξεις, οἱ ἔννοιες καὶ οἱ περιγραφές ἔχουν πέρα ἀπὸ τὴν κυριολεκτικὴ τους καὶ μιὰ συμβολικὴ σημασία. (σχόλια φακέλου υλικού) Η αλληγορία, επομένως, εἶναι ἓνας ἐκφραστικὸς τρόπος με τὸν ὁποῖο ὁ συγγραφέας ἄλλα λέει καὶ ἄλλα ἐννοεῖ. Πρόκειται, συνεπώς, γιὰ συνεχὴ μεταφορὰ ἢ παρομοίωση. Ὁ Πλάτωνας τὴν χρησιμοποιεῖ γιὰ νὰ κάνει πιο κατανοητὲς δύσκολες φιλοσοφικὲς ἔννοιες καὶ γιὰ νὰ κερδίσει τὴν προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη. Ἐπίσης, ὁ ἐκφραστικὸς αὐτὸς τρόπος τοῦ εἶναι χρήσιμος, ὅταν θέλει νὰ θεμελιώσῃ ἀπόψεις που δὲν μποροῦν νὰ στηριχτοῦν με τὴν διαλεκτικὴ ἢ γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν διαλεκτικὴ. Ἡ ἀξία τῆς εἶναι διδακτικὴ καὶ ὄχι ἀποδεικτικὴ. Ἐπίσης, ἡ αλληγορία εἶναι ἓνας ἀναλογικὸς συλλογισμὸς τὸν ὁποῖο ὁ φιλόσοφος χρησιμοποιεῖ γιὰ νὰ δείξῃ πὼς βλέπει τὸν κόσμο καὶ ὄχι γιὰ νὰ αἰτιολογήσῃ τὴν κατάσταση τοῦ κόσμου.

Τὸ θέμα τῆς αλληγορίας τοῦ σπηλαίου σχετίζεται με τὸ θέμα τῆς παιδείας καὶ τῆς ἐπίδρασης που ἀσκεῖ στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ μπορέσῃ νὰ ἐπιταχίσει τὸ Ἀγαθόν. Στὸν μῦθο τοῦ σπηλαίου παρακολουθοῦμε τὴν πορεία διαμόρφωσης τοῦ φιλοσόφου – ἄρχοντα, τὴν «ἀνοδὸν» τοῦ ἀπὸ τὴν ἀπαιδευσία στὴν ἀληθινὴ παιδεία, τὴ γνῶση τοῦ Ἀγαθοῦ. Με τὶς λέξεις «παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας» ὀρίζεται μιὰ πρώτη θεματικὴ γιὰ τὸν μῦθο τοῦ σπηλαίου: ὁ Πλάτων θὰ μιλήσῃ ἀλληγορικὰ περὶ παιδείας (καὶ ἔλλειψη παιδείας). Στὴν Πολιτεία γενικότερα ἡ ἀναφορὰ στὴν παιδεία γίνεται πάντα σε σύνδεση με τὴν ἠθικὴ διαπαιδαγώγηση τῶν πολιτῶν (424a): τροφὴ γὰρ καὶ παιδευσις χρηστὴ σωζομένη φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ, καὶ αὗ φύσεις χρησταὶ τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβάνομεναί ἔτι βελτίους τῶν προτέρων φύονται [: γιὰτὶ ἡ καλὴ ἐκπαίδευση καὶ ἡ ἀνατροφή, ἀν διατηρεῖται, γεννᾷ καλὰς φύσεις, καὶ πάλι οἱ χρηστὲς αὐτὲς φύσεις, ὅταν λάβουν μιὰ τέτοια ἀνατροφή, θὰ γίνουν ἀκόμη καλύτερες ἀπὸ τὶς προηγούμενες –μετάφραση Ι. Γρυπάρης]. Στὸν μῦθο τοῦ σπηλαίου, ἐιδικότερα, ἡ ἀναφορὰ

στην παιδεία έχει και γνωσιολογικό περιεχόμενο: πώς μπορεί ο άνθρωπος να γνωρίσει την αλήθεια, και μάλιστα το αληθινά υπαρκτό; (σχόλια φακέλου υλικού)

Στην παραστατική εικόνα των αλυσοδεμένων μέσα στην υπόγεια σπηλιά (Ίδὲ γὰρ ἄνθρώπους ... κύκλω δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἄδυνάτους περιάγειν), παρουσιάζεται ο άνθρωπος της δόξας, της πλάνης, του περιορισμένου οπτικού πεδίου, της εξαναγκασμένης όρασης. Ο άνθρωπος, που εκλαμβάνει ως κάτι πραγματικό τη θέα της σκιάς των πραγμάτων, αγνοεί την αλήθεια και είναι ανίκανος για ουσιαστική βοήθεια προς το σύνολο. Οι δεσμώτες πιστεύουν πως η μόνη πραγματικότητα είναι ό,τι βλέπουν ή ακούν, ό,τι τους δίνει η αίσθηση. Μέσα στην πλάνη τους, μάλιστα, συνδέουν τους ήχους (φθεγγομένους) με τις σκιές που βλέπουν και πιστεύουν ότι τους ήχους παράγουν οι σκιές. Πιο συγκεκριμένα οι δεσμώτες είναι οι άνθρωποι που ζουν στο σκοτάδι της αμάθειας, οι δέσμιοι των δεδομένων των αισθήσεων. Είναι οι απαίδευτοι άνθρωποι που βρίσκονται στο κατώτερο επίπεδο γνώσης (εικασία) και θεωρούν ότι οι σκιές των πραγμάτων είναι η αληθινή εικόνα του κόσμου. Ζουν μέσα στο σκοτάδι της πνευματικής αμάθειας (έν καταγείω οίκήσει σπηλαιώδει) αλλά και της ηθικής αποτελμάτωσης και δεν έχουν επίγνωση της πλάνης τους. Η ακινησία των δεσμοτών (ώστε μένειν τε αὐτοὺς εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλω δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἄδυνάτους περιάγειν) συμβολίζει την πνευματική αδράνεια, την απουσία έρευνας και αναζήτησης της αλήθειας. Πρόκειται για εκείνους τους πολίτες που άγονται και φέρονται από τους ισχυρούς της κοινωνίας, καθώς δεν έχουν εκείνο το πνευματικό υπόβαθρο που θα τους βοηθήσει να σκεφτούν ορθολογιστικά και να διεκδικήσουν μια ανώτερη ποιότητα ζωής. Στερούνται την ικανότητα της κριτικής σκέψης και της αμφιβολίας. Αυτοί οι άνθρωποι μόνο κακό μπορούν να προκαλέσουν, αφού αδυνατούν να υπηρετήσουν τόσο το ιδιωτικό όσο και το δημόσιο καλό.

Η εικόνα του σπηλαιίου περιγράφει τη γνωστική πορεία της ανθρώπινης ψυχής, την περιαγωγή της ψυχής από το σκοτάδι στο φως, τη μεταστροφή της προς τη θέα του όντος. Η λύτρωση του ανθρώπου είναι επίπονη, είναι μια συνεχής ανοδική και κοπιώδης πορεία γεμάτη εμπόδια και δυσκολίες.

B2.

Στην πρώτη παράγραφο του παράλληλου κειμένου εντοπίζεται μια βασική ομοιότητα με το Πλατωνικό σπήλαιο, η ετεροκατεύθυνση. («Η φιλοσοφία ...πραγματικότητας»). Οι ιδέες της παραπλάνησης, της άγνοιας και της πλάνης κυριαρχούν και στα δύο αποσπάσματα.

Στη δεύτερη παράγραφο η διαφορά εντοπίζεται στον ρόλο των αισθήσεων («Το Κόμμα ... ματιών σου»). Στο κείμενο του Όργουελ οι αισθήσεις οδηγούν στην αλήθεια ενώ στο απόσπασμα του Πλάτωνα οι αισθήσεις κρατούν παγιδευμένους τους δεσμώτες σε έναν κόσμο αισθητηριακό που τους απομακρύνει από την αληθινή γνώση.

B3.

1. οισοφάγο
2. φόρος
3. φορέματα
4. φέρσιμο
5. φερέφωνό

B4.

1. Λάθος
2. Λάθος
3. Σωστό
4. Σωστό
5. Λάθος

Γ1**ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ**

Και συχνά γυρνούσε και κοιτούσε τον εαυτό της, εξέταζε όμως και αν κάποιος άλλος την έβλεπε, πολλές φορές μάλιστα έριχνε βλέμματα και στη σκιά της. Μόλις έφτασαν πιο κοντά στον Ηρακλή, εκείνη η οποία αναφέρθηκε πρώτη, προχωρούσε με τον ίδιο τρόπο (βήμα), ενώ η άλλη, επειδή ήθελε να προλάβει, έτρεξε προς τον Ηρακλή και του είπε: «Σε βλέπω, Ηρακλή, να απορείς ποιον δρόμο να πάρεις στη ζωή σου. Εάν, λοιπόν, κάνεις εμένα φίλη σου, θα σε οδηγήσω στον πιο ευχάριστο και εύκολο δρόμο και από τις απολαύσεις καμία δε θα υπάρξει που να μην την γευτείς, και θα ζεις όλη σου τη ζωή χωρίς δυσκολίες.

Γ2. Στο παρατιθέμενο απόσπασμα ο Πρόδικος δίνει μια αναλυτική περιγραφή των δύο γυναικών, της Αρετής και της Κακίας. Τις παρουσιάζει αρχικά ως δύο γυναίκες ψηλές και επιβλητικές.

Συγκεκριμένα η Αρετή παρουσιάζεται ως μια γυναίκα όμορφη, με φυσική ευγένεια, καθαρότητα στο σώμα, με βλέμμα γεμάτο συστολή και συνετή. Ήταν ντυμένη στα λευκά, κάτι που μαρτυρά απλότητα και αγνότητα.

Η Κακία από την άλλη, παρουσιάζεται ως μια γυναίκα παχύσαρκα και μαλακή με πρόσωπο φτιασιδωμένο ώστε να φαίνεται πιο λευκή και ροδαλή. Φαινόταν πιο στητή και ψηλή απ' ό,τι ήταν με βλέμμα στραμμένο προς τα πάνω, ενδεικτικό της έπαρσης.

Γ3. α.

γυναικός
φύσεως
σώματος
καθαρότητος

Γ3.β.

φάνηθι
μειζόνων
όψομένη
έπεσκόπει
άγάγωμεν
ούδεμιᾶ

Γ4α.

ιδεῖν: απαρέμφατο της αναφοράς, εντοπίζεται μετά από επίθετο που δηλώνει ικανότητα ή δυνατότητα (εὐπρεπῆ)

τῆς φύσεως: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική συγκριτική (β' όρος σύγκρισης) στη συγκριτική λέξη «ὀρθοτέραν»

τῷ Ἡρακλεῖ: αντικείμενο στο απαρέμφατο προσδραμεῖν

ἀποροῦντα: κατηγορηματική μετοχή, εξαρτώμενη από αισθητικό ρήμα (ὄρῳ), αναφέρεται στο αντικείμενο «σε» του ρήματος «ὄρῳ», λειτουργεί συντακτικά ως κατηγορηματικός προσδιορισμός στο «σε»

φίλην: κατηγορούμενο στο ἐμέ, μέσω της μετοχής «ποιησάμενος»

τῶν χαλεπῶν: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική αντικειμενική στο ἄπειρος

Γ4β.

εἶ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται: πρόκειται για μια δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση ολικής αγνοίας μονομελή. Εκφέρεται με οριστική (κρίσεως) γιατί δηλώνει κάτι το πραγματικό και λειτουργεί συντακτικά ως αντικείμενο στο απαρέμφατο ἐπισκοπεῖν.

Επιμέλεια: Μαρία Λιπορδέζη, Σούλα Δράκου, Ντία Χινέλη

Ευχόμαστε καλά αποτελέσματα!